

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผล และทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
- ๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก
- ๒.๔ ทฤษฎีต้นไม้ของดวงเดือน พันธุมนาวิน
- ๒.๕ ทฤษฎีจริยธรรมของเพียเจต์
- ๒.๖ คุณธรรมขั้นพื้นฐาน ๘ ประการ
- ๒.๗ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายการพัฒนา

สนธยา พลศรี^๕ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

ธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงการพัฒนาไว้ในหนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม สรุปได้ว่า มี ๔ แนวทาง ดังนี้^๖

๑. กายภาวนา คือ การพัฒนาทางศักยภาพทางกายหรืออินทรีย์ภายในมิให้ก่อโทษแต่ให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์

๒. สิลภาวนา คือ การพัฒนาด้านพฤติกรรมหรือการแสดงออกทางกายให้มีศีล มีระเบียบวินัย และเป็นมิตรกับสภาพแวดล้อม

๓. จิตตภาวนา คือ การพัฒนาด้านจิตใจให้เข้มแข็งมีคุณธรรมนำชีวิต มีสุขภาพจิตที่มีคุณภาพ และบริสุทธิ์มีความตั้งมั่น ขยันมั่นเพียร มีสมาธิ มีจิตเบิกบานอยู่เสมอ

^๕สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, (พิมพ์ครั้งที่ ๕), (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์), ๒๕๔๗. หน้า ๓-๔

^๖พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๖๒๑.

๔. ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาด้านปัญญาความนึกคิด ไหวพริบ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตน และผู้อื่นด้วยเหตุผลเข้าใจต่อสภาวะต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

ชลพรรษ ดวณภา (มปป.)^๗ พัฒนา ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง ทำให้เจริญ ดังนั้น การพัฒนา ก็คือ การทำให้เจริญก้าวหน้า เช่น การพัฒนาชุมชน การพัฒนาประเทศ หมายถึง การทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น การพัฒนา คือ การทำให้เจริญก้าวหน้า ให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพอย่างที่ต้องการของนักเรียน การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจโดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดีซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

๒.๒.๑ ความหมายคุณธรรม

จรรยาพร ธรณินทร์^๘ คุณธรรม (Moral / Virtue) คือ คุณ + ธรรมะ คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเองและ สังคม ซึ่งรวมสรุปว่าคือ สภาพคุณงาม ความดี

คุณธรรม (Virtue) แนวความคิดที่ดีเป็นตัวบังคับให้ประพฤติดี (๑) สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ (๒) คุณธรรม คือจริยธรรมที่แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท หากประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจของผู้นั้น

สนธยา พลศรี^๙ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิมความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไปเพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์^{๑๐} คุณธรรม ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า คุณธรรม (คุณนะ-) น. สภาพคุณงามความดีคุณธรรมเป็นการสมาคำว่า คุณ กับ ธรรม เข้าด้วยกันซึ่ง คุณ หมายถึง มีค่า มีความดี และธรรม หมายถึง ความประพฤติ “คุณธรรม” หมายถึง ความประพฤติในสิ่งที่ดีที่มีค่าประพฤติแต่คุณงามความดี

สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความหมายคุณธรรมหมายถึง สิ่งปฏิบัติแล้วเกิด (คุณ) ประโยชน์ต่อตนเอง และ ผู้อื่น

^๗ชลพรรษ ดวณภา (มปป.), พุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมไทย, [แหล่งออนไลน์] แหล่งที่มา <http://province.mculture.go.th/trat/w2553/w2553/1aug53.pdf>. [๑๒ มิ.ย. ๒๕๕๗], ๒๕๕๗.

^๘จรรยาพร ธรณินทร์, ความหมายและหลักการของคุณธรรมศีลธรรมจริยธรรม, [แหล่งออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&id=5375831> [๑๒ มิ.ย. ๒๕๕๗], ๒๕๕๔.

^๙อ้างแล้วหน้า ๗

^{๑๐}ชำเลื่อง วุฒิจันทร์, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา), ๒๕๕๔. หน้า ๗

พระมหาอดิศร ตีรสีโล^{๑๑} ได้ให้ความหมายของ คุณธรรมคล้ายกันว่า การสร้างความรู้สึกลึกซึ้ง ผิดชอบชั่วดี ทางศีลธรรม ปลุกฝังในอุปนิสัย อันดีงามอยู่ได้จิตสำนึก

ดังนั้น คุณธรรม หมายถึง ความประพฤตินิสัยที่ดีงามมีค่า คุณงามความดีที่ตนเองประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เป็นลักษณะของความรู้สึกลึกซึ้งทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม การบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรม

๒.๒.๒ ความหมายจริยธรรม

จรรยาพร ธรณินทร์^{๑๒} กล่าวว่า จริยธรรม (Ethics) = จริย + ธรรมะ คือ ความประพฤติที่เป็นธรรมชาติ เกิดจากคุณธรรมในตัวเอง ก่อให้เกิดความ สงบเรียบร้อยในสังคม รวมสรุปว่า คือ ข้อควรประพฤติปฏิบัติ จริยธรรม (Ethics) ความเป็นผู้มีจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ เสียสละหรือประพฤติดีงาม (๑) ประมวล กฎหมาย ที่กลุ่มชนหรือสังคมหนึ่งๆ ยอมรับเป็นแนวควบคุมความประพฤติ เพื่อแยกแยะให้เห็นว่าอะไรควรหรือไปกันได้กับการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม (๒) ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วย ความประพฤติ และการครองชีวิต ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควร อะไรไม่ควรและ (๓) กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ได้แก่ ความเป็นผู้มีปัญญา และเหตุผลหรือปรัชญาญาณทำให้มนุษย์มีมโนธรรมและ รู้จักไตร่ตรองแยกแยะความดี - ความชั่ว, ถูก - ผิด, ควร - ไม่ควร เป็นการควบคุมตัวเอง และเป็นการควบคุม กันเองในกลุ่ม หรือเป็นศีลธรรมเฉพาะกลุ่ม

ทิตินา แคมมณี^{๑๓} ได้ให้ความหมายของ จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์ มาตรฐานของความประพฤติที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๔} ได้กล่าวถึง จริยธรรม ไว้ว่า เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อิทธิฤทธิ์ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
๒. จิตใจของเราซึ่งมีเจตจำนง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ตามภาวะและคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตใจนั้น ๆ
๓. ปัญญา ความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้ว่าเราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล และเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่าเราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหน เรามีปัญญา มีความรู้แค่ไหนเราก็

^{๑๑}พระมหาอดิศร ตีรสีโล, **คุณธรรมสำหรับครู**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ เอส พรินต์ติ้งเฮ้าส์), ๒๕๔๐. หน้า ๘

^{๑๒}อ้างแล้วหน้า ๗

^{๑๓}ทิตินา แคมมณี, **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๗

^{๑๔}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**, (โครงการตำราสำนักที่ปรึกษากรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕

ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้นถ้าเราขยายปัญญาความรู้ออกไป เราก็มีพฤติกรรมที่ซับซ้อนและได้ผลดียิ่งขึ้น

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และคณะ^{๑๕} ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรมไว้ว่า หมายถึง หลักการ ศีลธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี พฤติกรรมอันดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคล สามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคลในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ควรจะทำหรือไม่ควรทำ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์^{๑๖} เห็นว่า จริยธรรม หมายถึง ความถูกต้องดีงาม สังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกา บรรทัดฐานของตนเองว่า อะไรเป็นสิ่งที่ดีงาม และอะไรคือความถูกต้อง โดยทั่วไปมิได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งหากมีการละเมิดจะถูกลงโทษโดยสังคมในขณะเดียวกัน

คุณแสง จันทรงาม^{๑๗} จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติ มีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดนอกจากนี้ ยังเห็นว่าโครงสร้างของแนวคิดด้านจริยธรรม จะประกอบด้วยคุณธรรมหลายประการ ซึ่งส่วนมากมาจากคำสอนทางศาสนา ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้ดียิ่งขึ้น

๒. ความซื่อสัตย์ (Honesty) คือ การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติ ปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

๓. ความมีเหตุผล (Rationality) คือ ความสามารถในการใช้ปัญญา ในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเอง ที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้

๔. ความกตัญญูกตเวที (Gratitude) คือ ความรู้สำนึกในอุปการคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา

๕. ความมีระเบียบวินัย (Disciplined) คือ การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม

๖. ความเสียสละ (Sacrifice) คือ การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่บุคคลที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง

^{๑๕} เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และคณะ, รายงานการวิจัย การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔.

^{๑๖} สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, จริยธรรมทางวิชาการ, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้า, ๒๕๔๒.

^{๑๗} คุณแสง จันทรงาม, ๘๐ ปี. เชียงใหม่, (กรุงเทพฯ : หจก. ธนุพริ้นติ้ง), ๒๕๕๐.

๗. การประหยัด (Thrifty) คือ การใช้สิ่งของพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะ

๘. ความอุตสาหะ (Diligence) คือ ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในงาน

๙. ความสามัคคี (Harmony) คือ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความพร้อมเพรียงร่วมมือกันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

๑๐. ความเมตตาและกรุณา (Loving Kindness and Compassion) คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้อื่นมีความสุข กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

๑๑. ความยุติธรรม (Justice) คือ การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

๒.๒.๓ ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

นักวิชาการได้นำเสนอความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก และคณะ^{๑๘} ได้นำเสนอพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศ มีอยู่ ๔ ประการดังนี้

๑. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

๒. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

๓. การอดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด

๔. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมและจริยธรรม ทั้ง ๔ ประการ ประชาชนทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติจะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสุข ร่มเย็น และส่งผลให้ประเทศสามารถพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป

ดังนั้น จริยธรรม จึงหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาให้เห็นถึงการปฏิบัติที่ดี ปฏิบัติที่ถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิดที่สังคมที่ตนเองอยู่ หรือบุคคลมีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี เป็นกรอบกำหนดไว้เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรัก ความสามัคคีและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

^{๑๘} อ้างแล้ว หน้า ๙

๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) อ้างถึงในพระบารุง ปณญาพล (โพธิ์ศรี)^{๑๙} นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทำให้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ ๖ ขั้น มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๒ – ๑๐ ขวบ แบ่งได้เป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น ไม่กล้าหนีเรียนเพราะกลัวครูตักเตือน เป็นต้น (พบในเด็กอายุ ๒ – ๗ ขวบ)

ขั้นที่ ๒ ขั้นหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่าในเรื่องของนามธรรม (พบในเด็กอายุ ๗ – ๑๐ ขวบ)

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับ จะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในขณะนั้น ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๑๐ – ๑๖ ปี แบ่งได้เป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๓ ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่น จะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยจะกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๐ – ๑๓ ปี)

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๓ – ๑๖ ปี)

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง พิจารณาสິงต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวาง หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งได้เป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๕ ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก เคารพตนเอง เคารพมติที่มาจาก การลงความเห็น มีเหตุผล ถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นใหญ่ (พบในผู้ที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่)

ขั้นที่ ๖ ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle) บุคคลจะสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง คำนึงถึงประโยชน์ของ

^{๑๙} พระบารุง ปณญาพล (โพธิ์ศรี), ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕-๑๗.

ส่วนรวม และปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่มีวันไหว มีความละเอียดต่อการทำความเข้าใจ เหตุผลเชิงจริยธรรมข้างต้น สามารถสรุปสาระโดยสังเขปเป็นตาราง ได้ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ ระดับการใช้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นตอนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับจริยธรรม
ขั้นที่ ๑ ขั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ	๑. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ ๒ – ๑๐ ปี)
ขั้นที่ ๒ ขั้นหลักการแสวงหารางวัล	
ขั้นที่ ๓ ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ	๒. ระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ ๑๐ – ๑๖ ปี)
ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม	
ขั้นที่ ๕ ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง	๓. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ ๖ ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล	

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้นไม่ใช่ว่ารับรู้จากการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น รวมถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาจากขั้นต่ำแล้วพัฒนาขึ้นไปด้วยประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางสังคม ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้น

๒.๔ ทฤษฎีต้นไม้มอง ดวงเดือน พันธมนาวิน

ดวงเดือน พันธมนาวิน^{๒๐} ได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมไว้คือทฤษฎีต้นไม้ ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดี และคนเก่งรวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ ๖-๖๐ ปีว่า พฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไมจริยธรรมสำหรับคนไทยโดยแบ่งต้นไมจริยธรรม ออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นความชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

๒. ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้าน คือ

๑. เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ
๒. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองคือ การรู้จักควบคุมตนเองให้อดทน มีความภูมิใจในการทำมาหากินดี
๓. ความเชื่ออำนาจในตนคือ เชื่อว่าผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง

^{๒๐} ดวงเดือน พันธมนาวิน, ทฤษฎีต้นไมจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘๗-๑๘๙.

๔. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดหมายกล้าฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

๕. ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยมคือ การมองเห็นและเข้าใจในคุณค่าประโยชน์ และความดีของการปฏิบัติหน้าที่

๓. ส่วนของราก แสดงถึงพฤติกรรมการทำงาน ประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ประกอบด้วยจิตลักษณะ๓ด้าน คือ

๑. สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับอายุ

๒. ประสบการณ์ทางสังคมคือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับประสบการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมกับอายุ

๓. สุขภาพจิต คือ การมีความสุขในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง

ดังนั้น เมื่อบุคคลมีความพร้อมทั้งทางด้าน ส่วนดอก ส่วนลำต้น ส่วนของราก ทั้ง ๓ ส่วน บุคคลย่อมมีพฤติกรรมที่ พร้อมที่จะพัฒนาลักษณะทางจิตใจ ก็จะทำให้ผู้ประพาสสามารถอยู่ในสังคมได้ อย่างสงบสุข

๒.๕ ทฤษฎีจริยธรรมของเพียเจท์

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (อ้างอิงใน คนอง วังฝายแก้ว)^{๒๑} (Piaget's three stages of moral development) หรือพัฒนาการทางศีลธรรม ๓ ขั้น ของเพียเจท์ เพียเจท์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ไว้เป็นลำดับขั้น โดยเริ่มต้นจากขั้นต่ำสุดไปจนถึงขั้นสูงสุด โดยไม่มีการข้ามขั้น ดังนี้

๑. ขั้นก่อนมีจริยธรรม (Pre-moral Stage) เป็นขั้นการพัฒนาการทางศีลธรรมของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๑ ขวบ โดย เพียเจท์ เชื่อว่าเด็กวัยนี้ไม่มีความรู้ถึงศีลธรรมและจรรยาบรรณใดๆ คือไม่มีประสบการณ์หรือความรู้เรื่องอะไรทั้งสิ้น เด็กในวัยนี้จะมีความเห็นแก่ตัว เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง(Egocentric)

๒. ขั้นเริ่มมีจริยธรรม (Heteronomous Stage) เป็นขั้นที่ยึดหลักการของกฎเกณฑ์ (เด็กวัย ๑-๕ ขวบ) เด็กในวัยนี้เริ่มให้ความสนใจสิ่งแวดล้อม เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม และยอมรับกฎเกณฑ์นั้น ๆ แต่ไม่รู้ว่ากฎเกณฑ์เหล่านี้มีไว้เพื่อประโยชน์อย่างไร แต่ทำตามเพราะไม่ต้องการให้ถูกลงโทษ เพียเจท์ กล่าวว่า เด็กในวัยนี้มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรม ในลักษณะที่ไม่มีเหตุผล แต่มีลักษณะเป็นจริงเป็นจัง คือ ผิดก็ว่าไปตามผิด ไม่มีการยืดหยุ่น วัยนี้ไม่มีศีลธรรมของตัวเอง ยังตัดสินใจไม่ถูก เด็กจะมีความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือระเบียบต่าง ๆ ด้วยความเชื่อมั่น ๓ ประการคือ กฎเกณฑ์นั้นมีอยู่และละเมิดไม่ได้ เปลี่ยนแปลงไม่ได้ และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

๓. ขั้นมีจริยธรรม (Autonomous Stage) เด็กอายุตั้งแต่ ๕ ขวบขึ้นไป เด็กจะเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม เริ่มมีจริยธรรมเกิดขึ้นในตนเอง จะมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักคำนึงถึงความเกี่ยวข้องของสิ่งต่าง ๆ เริ่มใช้หลักความ

^{๒๑} คนอง วังฝายแก้ว, แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา<http://www.gotoknow.org/posts/510416>, ๒๕๕๕, [๑๒ มิ.ย. ๒๕๕๗]

ยุติธรรมความเท่าเทียมกัน และความเสมอภาคกับบุคคลอื่น ๆ ที่มาเกี่ยวข้อง เริ่มมองเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ตนเองเห็น และความตั้งใจหรือเจตนาที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าได้ เด็กเริ่มตัดสินใจริยกรรมได้อย่างถูกต้องและใช้เหตุผลจากความตั้งใจ หรือเจตนาที่อยู่ภายในใจเป็นเกณฑ์ตัดสินได้ เด็กในวัยนี้จะรู้จักเหตุผล เด็กจึงมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปได้อย่างถูกต้อง คิดถึงการเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน รู้จักนับถือซึ่งกันและกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์และยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม และปฏิบัติตามเพราะเห็นว่าทำให้สังคมเรียบร้อย โดยไม่มีใครข่มขู่บังคับ เข้าใจดีว่ากฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นนั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้

๒.๖ คุณธรรมขั้นพื้นฐาน ๘ ประการ

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ^{๒๒} ปฏิรูปการศึกษา กับ ๘ คุณธรรมพื้นฐานที่ควรปลูกฝังด้วยภาวะวิกฤติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ขณะนี้ เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้าน หนทางที่จะผ่อนคลายนคนไทยทุกคนก็ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิด ร่วมแรง ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ทุกฝ่ายยอมลดเป้าหมายเพื่อพบกันครึ่งทาง เพื่อความอยู่รอด ปลอดภัย ความเจริญของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะด้วยวิธีใดก็ตามสิ่งสำคัญต้องอยู่บนรากฐานของคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ การพัฒนาบุคคลโดยใช้คุณธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาคนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกาย วาจา ใจ การศึกษาก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การแข่งขันทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา การพัฒนาการเมืองก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา สังคมกำลังเสื่อมโทรม ก็ต้องหันไปพึ่งการศึกษา การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ^{๒๓} ได้ประกาศนโยบายเร่งรัด การปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคอนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย ๘ คุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย

๑. ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร สู้งานมีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

^{๒๒} กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว), ๒๕๔๓.

^{๒๓} กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๘ คุณธรรมพื้นฐาน, (ปัสเตอร์) ๒๕๕๐.

๓. ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

๔. มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

๕. สุขภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

๖. สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกลมนิจิตไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

๗. สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรับทราบทบทวนของตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

๘. มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดียวร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ดังนั้น คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ข้างต้น สถาบันการศึกษาจึงควรเร่งรัดนำไปปลูกฝังคุณธรรมพัฒนา ให้กับเยาวชนของชาติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ก้าวสู่สังคมคุณธรรมนำความรู้ โดยขอความร่วมมือจาก สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การปฏิบัติยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้นทุกฝ่ายจะต้องมีความตั้งใจ และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน พ่อแม่ต้องดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิดควรต้องมีจิตสำนึกและวิญญานของความเป็นครูเพิ่มขึ้น ภาครัฐและเอกชน องค์กรศาสนา และสื่อมวลชน ต้องตื่นตัว กระตือรือร้น และผนึกกำลังเพื่อการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคงอย่างน้อยที่สุดทุกคนควรทำงานให้เต็มที่ กำลัง เต็มความสามารถ และเต็มเวลาด้วย ๘ คุณธรรมพื้นฐานคือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุขภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ หากเกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน สถาบัน ตลอดจนประเทศใดแล้ว โดยเฉพาะประเทศไทยนั้นก็จะพ้นวิกฤติทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม พัฒนาชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นสังคมคุณธรรมนำความรู้ ชีวิตของคนในชาติ คงจะดีกว่าเดิม สังคมไทยจะสงบสุขกว่านี้ ประเทศไทยก็คงเป็นไทยอยู่ตลอดไป มีการพัฒนาอย่างรุดหน้าไม่ด้อยกว่าประเทศใดในโลกนี้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน

๒.๗ การปลูกฝังพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

นักวิชาการได้กล่าวถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

ข้าราชการ วุฒิจันทร์ (อ้างถึงใน รัตนกร วงศ์ศรี)^{๒๔} ได้กล่าวว่า การปลูกฝัง และหล่อหลอม ให้เด็กนักเรียนนักศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมครบถ้วน สมควรตามความมุ่งหมายของการศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติจะต้องมีการดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบ ทั้งนอกโรงเรียนและใน โรงเรียน จะยกภาระให้แก่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้แนวทางการวิธีการตลอดจน หัวข้อธรรมหรือ สังกัของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ก็ต้องตรงกันทั้งสังคมนอกโรงเรียนและ ในโรงเรียนด้วย แหล่งหล่อหลอมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษาโดยส่วนรวมมี ดังนี้

๑. บิดามารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่ทำกรปลูกฝังหล่อหลอม ตลอดจน ถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่นี้ ต่อไป แม้เด็กจะเข้า ไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ อยู่แล้วก็ตาม นักการศึกษาได้ ศึกษาผลกระทบของการเลี้ยงดูเด็กแบบต่าง ๆ ต่อความมีคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปรากฏ ว่าเด็กที่ได้รับความรักจากการเลี้ยงดูมาก มีลักษณะความรับผิดชอบวินัยทางสังคมและความความเอื้อ เพื่อสูงกว่าเด็กที่ได้รับความรักจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กน้อย ที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมี ลักษณะ เชื้อพึง สุภาพ เอื้อเฟื้อ แต่มีลักษณะขี้อาย เก็บตัวใจน้อย และชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ส่วนเด็กที่ เลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยไม่เชื้อพึงไม่มีความรับผิดชอบและขาดสมาธิเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลเป็น เด็กที่ไม่ก้าวร้าวรู้จักรับผิดชอบชั่วดีรู้สึกละอายเมื่อทำผิด

๒. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอม จริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกันโดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตนาเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วย การสังเกตละเลยนี้แบบ มากกว่าที่จะได้มาจากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง ถ้าหากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มี ลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมา เด็กมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ขึ้นมาเท่านั้น

๓. เพื่อน ๆ ของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรม และจริยธรรม บางอย่างให้เด็กได้รับรู้รับไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อนๆ ได้โดยเฉพาะในวัยรุ่นการทำอะไรตามเพื่อนจะเห็นได้ชัดที่สุดการเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากเพื่อนเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังได้มาจากการได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อนๆ ดังกล่าวนี้นรวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนด้วย

๔. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอ หรือท้องถิ่น เด็กนักเรียนผู้นั้น เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้มอบให้เป็นผู้อบรมอบรมสั่งสอนด้าน จริยธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนา ในท้องถิ่นนั้น มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย

๕. สื่อมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตนา ค่านิยมตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนักเรียน นักศึกษา หนังสือพิมพ์วิทยุโทรทัศน์ตลอดไปถึงภาพยนตร์บทเพลง หนังสืออ่านเป็นทั้งเครื่องปลูก ฝัง ค่านิยม

^{๒๔} รัตนกร วงศ์ศรี, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง, (โรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง), ๒๕๕๑.

ทางคุณธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชนทุก วัย และในขณะเดียวกัน ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจด้าน ที่ช่วยปลูกฝังความมีจริยธรรมที่ดีแก่เยาวชนแล้ว ยังอาจเป็นเครื่องมือทำลายหรือขวางกั้นการปลูก ฝังหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปรารถนาได้

๖. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมอยู่ถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาการบริหารและการให้บริการต่างๆ ในสถานศึกษาการเป็นตัวอย่างที่พึงปรารถนาของครูอาจารย์ การเรียนการสอนวิชา ต่าง ๆ ตามหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการที่เกี่ยวกับจริยศึกษาโดยเฉพาะ การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้น ใช้วิธีการหล่อหลอม ดังที่กล่าวมาในข้างต้นด้วยวิธีการใช้นิทานวรรณคดีหรือข่าวสารจากชีวิตจริง การใช้ดีทีทัศน์ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง ภาพนิ่งแผ่นโปร่งใสการอธิบายการเทศนาการตักเตือนการสนทนากายกย่อง สรรเสริญการชมเชยการแก้ไขและวิจารณ์ข้อบกพร่อง

สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์ รศ.ดร.และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ รศ.ดร.^{๒๕}ได้อธิบายถึงการ ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ นโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ โดยใช้ คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันต่าง ๆ เพื่อพัฒนา เยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข โดยคุณธรรมพื้นฐานประกอบด้วย

๑) ประหยัด คือ ดำเนินชีวิตด้วยความปรารถนาอยู่เรียบง่าย รู้จักฐานะทางการเงินของ ตน รู้จักเก็บออม

๒) ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตนให้ตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ

๓) มีวินัย คือ ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา องค์กรประเทศชาติ รวมถึงการมีวินัยต่อตนเอง

๔) สุภาพ คือ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ

๕) สะอาด คือ รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตาม สุขลักษณะ

๖) สามัคคี คือ เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของบุคคลรอบข้างทั้งที่เป็นเพื่อนเป็น พี่หรือเป็นน้อง และรู้บทบาทของตนเอง

๗) มีน้ำใจ คือ รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมหรือ ผู้อื่นบ้าง

๘) ขยัน คือ มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสู่ งาน กล้าเผชิญอุปสรรค

กัญจน์ศรัณ พิชะกาญจน์^{๒๖} ได้อธิบายถึงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยครอบครัวไว้ ว่า ผู้ปกครองของเยาวชน ได้ใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนภายในการดูแลของตน ดังนี้

๑) โดยการสั่งสอนโดยตรง คือ การบอกให้กระทำหรือห้ามไม่ให้กระทำสิ่งใด ๆ จะ

^{๒๕}สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์ รศ.ดร.และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ รศ.ดร., รายงานการวิจัยการส่งเสริม คุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ, หน้า ๒๕-๒๖.

^{๒๖}กัญจน์ศรัณ พิชะกาญจน์, วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๓, หน้า ๑๐๑ - ๑๐๒

ใช้วิธีการชี้แนะ สั่งสอน อบรมโดยตรงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

๒) การเป็นต้นแบบ โดยมีตัวแบบ ๓ ประเภท คือ ตัวแบบจริง ได้แก่ ผู้ปกครอง แสดงให้เห็นจริง ๒.ตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ โดยการดูละคร หนังสือ หรือรายการ โทรทัศน์ร่วมกันระหว่างเยาวชนกับผู้ปกครอง และ ๓.ตัวแบบคำบอกเล่า ได้แก่ การเล่าให้ฟัง นำหนังสือมาให้อ่าน เช่น นิทาน เป็นต้น

๓) สอดแทรกขณะทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน

๔) ใช้หลักศาสนา ได้แก่ การชวนบุตรหลานเข้าวัดทำบุญ ฝึกให้สวดมนต์ก่อนนอน เป็นต้น

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม^{๒๗} ได้นำเสนอขั้นตอนของการปลูกฝังคุณธรรมคุณธรรม ของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

๑) มีคุณธรรมนำเป็นนิมิต คือ วิสัยทัศน์ ปรัชญาและคำขวัญของโรงเรียนจะต้องมีแนวโน้มไปทิศทางของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

๒) ต้นแบบคิด พูดทำดี คือผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดดี ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีภาวะความเป็นผู้นำ เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและลูกศิษย์ ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ปัจจัยต่าง ๆ นี่เป็นเครื่องยืนยันว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนที่มีโอกาสประสบความสำเร็จ

๓) สามัคคีพร้อมร่วมใจ คือ ครูบุคลากรของสถานศึกษา ต้องเป็นหนึ่งในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมดำเนินไปจนประสบความสำเร็จ

๔) สร้างวินัยใจมุ่งมั่น คือ บรรยาภาศในสถานศึกษาต้องเอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ศิวิดา ทรัพย์เหมือน^{๒๘} ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลของปัจจัยสี่ด้านในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ ๑) วิเคราะห์คุณภาพงานวิจัยด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ๒) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านสังคม กับผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ๓) วิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของปัจจัย ๔ ด้านกับผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และ ๔) สังเคราะห์องค์ความรู้และข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีจำนวน ๖๓ เล่ม เป็นงานวิจัยในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๙ ถึง พ.ศ.๒๕๕๓แบ่งเป็น งานวิจัยเชิง

^{๒๗} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, **สังคมคุณธรรม:คือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา** หน่วยงานของรัฐและเอกชน, ๒๕๕๕, หน้า ๓๖-๔๔.

^{๒๘} ศิวิดา ทรัพย์เหมือน, **ประสิทธิผลของปัจจัยสี่ด้านในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๔.**

ทดลอง และงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ จำนวน ๕๕ เล่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อถักตามวิธีของ Glass ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จำนวน ๒๕๕ ค่า แบ่งเป็นปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้เรียน ๑๓๓ ค่า ปัจจัยด้านครอบครัว ๑๕ ค่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ๗๓ ค่า และปัจจัยด้านสังคม ๓๔ ค่า จากนั้นนำค่าที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วย F-test แล้ววิเคราะห์ห่อถักโดยพหุคูณ ส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน ๘ เล่ม ใช้วิธีการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาห่อถัก รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า

๑. คุณภาพของงานวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดี คะแนนคุณภาพงานวิจัยเชิงปริมาณเฉลี่ย ๒.๖๙ คะแนน คะแนนคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพเฉลี่ย ๒.๙๕ คะแนน สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ การเขียนข้อจำกัดในงานวิจัย และการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ($\bar{r} = ๐.๔๒๒$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ($\bar{r} = ๐.๔๐๓$) ทั้ง ๒ ปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวก ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้เรียน ($\bar{r} = ๐.๑๔๘$)

๓. ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่ส่งผลต่อความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ คุณภาพงานวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนสถิติวิเคราะห์ ชนิดเครื่องมือวัดตัวแปรตาม วิธีการเปรียบเทียบผลการทดสอบ และผลการทดสอบระดับนัยสำคัญสามารถอธิบายความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ร้อยละ ๖๐.๔๐

๔. องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนควรเน้นปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถานศึกษาเป็นหลัก รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม และแบบประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพสูงที่สุดกับนักเรียนระดับประถมศึกษา การสอนจริยธรรมโดยอ้อมมีประสิทธิภาพสูงที่สุดกับนักเรียนระดับอนุบาล โดยการสอนด้วยวิธีการเล่าเรื่องราวแบบไม่จบเรื่อง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด

พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร)^{๒๙} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน และประการที่สาม ศึกษาปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการ

^{๒๙} พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

วิจัยจำนวน ๒๔๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ๑.นักเรียน โดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์, ด้านผู้เรียนมีความประหยัด, ด้านผู้เรียนมีความกตัญญู กตเวที, และด้านผู้เรียนมีวินัย ตามลำดับ ๒.เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เพศ, อายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แต่มีความแตกต่างกันตามชั้น เรียน, ตามครอบครัว, รายได้ของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๓.ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม คือโรงเรียนควร มีการกำหนดเป็น นโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนใน ด้านระเบียบ วินัย ควรจัดนิทรรศการในด้านวินัยให้มากขึ้น และต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมใน ด้านการมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนเอง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ควรปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึง ประโยชน์ของคุณธรรมและ จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ตามความเหมาะสม ด้านความ กตัญญู ควรปลูกฝังให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความกตัญญูกตเวที ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้าน ความประหยัด ควรปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยและควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการออม และประโยชน์ ของการออม ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ควรเสริมสร้างวินัยในด้านจิตอาสาในนักเรียน ให้มากขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมอื่น ๆ

พระสมุห์อนันต์ อานนโท (อุปจินดา)^{๓๐} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมด้าน คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ การ วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการการวิจัย ในครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖อำเภอมะนัง จังหวัด สมุทรปราการ ที่ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane) ที่ ± 5 แล้วดำเนินการสุ่มแบบ แบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวน ๓๑๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ย เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ๑. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๐ และเป็นเพศหญิงจำนวน ๒๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘๐ โดยส่วนใหญ่มีผู้ปกครอง ที่มีอาชีพรับจ้างจำนวน ๒๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๓๐ และมีรายได้ต่อเดือนที่ ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๒๐ และเป็นนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน

^{๓๐} พระสมุห์อนันต์ อานนโท (อุปจินดา) “การศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๔๐๒. ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่าพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ๓. ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อจำแนกตาม เพศ โดยภาพรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านทั้ง ๕ ด้าน พบว่าพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

ทองพูล ภูสิมและคณะ^{๓๑} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑ ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูโรงเรียนแกดำวิทยาคาร จำนวน ๒๓ คน นักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร ๓๔๑ คน ผู้ปกครองนักเรียน ๓๑๙ คน ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ระยะดังนี้ ระยะที่ ๑ สรรวจสภาพปัจจุบันระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร ระยะที่ ๒ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ ๓ สรรวจระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อเปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการ ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร พบว่า พฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจากการประเมินพฤติกรรมทั้งจากครู ผู้ปกครองนักเรียน และตัวนักเรียนเองอยู่ในระดับปฏิบัติการปานกลาง จากการสอบถาม การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร เกี่ยวกับ เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ของนักเรียน พบว่า ระดับพฤติกรรมยังไม่เป็นไปตามความต้องการของคณะครูและผู้ปกครอง หลังจากที่ได้พัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๓๑} ทองพูล ภูสิมและคณะ, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑, *วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), ๒๕๕๓.

เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนานั้นเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย จากครู ๓.๕๐ ผู้ปกครอง ๓.๔๙ และนักเรียน ๓.๖๙ หลังจากการพัฒนา พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย จากครู ๔.๔๙ ผู้ปกครอง ๔.๔๘ และนักเรียน ๔.๔๙

ชุดิมา ประจวบสุข^{๓๒} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ใช้นิทาน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยด้านความมีวินัย ความเมตตาและความสามัคคี สามารถใช้กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้โดยใช้นิทาน ซึ่งเป็นประสบการณ์ทางเลือกหนึ่งที่มี ประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยให้บรรลุผล การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ (๑) ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้ นิทาน (๒) เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้ นิทานกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ ๕ – ๖ ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ โรงเรียนบ้านหนองม่วง สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๓ จำนวน ๑ ห้องเรียน เด็กปฐมวัย ๓๐ คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทาน จำนวน ๑๒ แผน ใช้เวลา ๔ สัปดาห์แบบ สังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม แบบปรนัย ๓ ตัวเลือก จำนวน ๑๕ ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม (t-test dependent Samples)

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ๑. ผลการศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้นิทาน ด้วยการใช้แบบสังเกตพบว่า ค่าเฉลี่ยคุณธรรม จริยธรรมแต่ละด้านเท่ากับ ๒.๗๔, ๒.๗๕ และ ๒.๗๐ ตามลำดับ ค่าร้อยละคุณธรรมจริยธรรมแต่ละ ด้านเท่ากับ ๙๑.๓๓, ๙๑.๖๗ และ ๙๐ ตามลำดับ แสดงว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก ปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก ๒. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ของเด็ก ปฐมวัย โดยใช้ นิทาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้นิทาน มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๕ โดยสรุป การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานเป็นการจัด ประสบการณ์ที่มีผลต่อการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม แสดงพฤติกรรมที่ เหมาะสมตามวัย และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามค่านิยมวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม สามารถ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมด้าน คุณธรรมจริยธรรมในด้านอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

ณัฐ จันทรหนูหงษ์^{๓๓} ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น

^{๓๒} ชุดิมา ประจวบสุข, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทาน, การศึกษาค้นคว้า อิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๖.

^{๓๓} ณัฐ จันทรหนูหงษ์, “ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์) เขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครวิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) เขตดอนเมืองกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษา ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) เขตดอนเมืองกรุงเทพมหานครดำเนินการวิจัยโดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครจำนวน ๓๔๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีการวิเคราะห์ตัวแปรทางเดียวและเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยของ LSD' Method

ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนผู้ที่มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($x = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($x = ๓.๘๖ - ๓.๘๔$) รองลงมาคือด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับปานกลาง ($x = ๓.๒๘$) ดังนั้นพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูง ๒. นักเรียนที่มีเพศและอายุต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกันมีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของนักเรียนที่ ต่างกันมีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน ๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ที่นักเรียนต้องการคือ ต้องการให้ลดกฎระเบียบลง รองลงมาคือการคัดเลือกเด็กมาอยู่ห้อง ๑ ควรดูแลและพฤติกรรม ต้องการให้ครูจัดกิจกรรม เล่นกีฬา และต้องการให้มีงานโรงเรียนมากขึ้น เป็นต้นตามลำดับ

วรินทร์ ปันงาม^{๓๔}ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ: การศึกษาการปฏิบัติแบบข้ามกรณีในจังหวัดอ่างทอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนของโรงเรียนวิถิพุทธที่มีการปฏิบัติ ๒. วิเคราะห์ความแตกต่างของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนระหว่างโรงเรียนวิถิพุทธที่มีการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาแบบข้ามกรณีในโรงเรียนกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติในจังหวัดอ่างทอง จำนวน ๓ โรงเรียน คัดเลือกกรณีศึกษาแบบกำหนดเงื่อนไขด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจเยี่ยมเชิงประเมินประกอบด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างข้อมูลแบบอุปนัยและการวิเคราะห์แบบข้ามกรณี

^{๓๔} วรินทร์ ปันงาม, รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ: การศึกษาการปฏิบัติแบบข้ามกรณีในจังหวัดอ่างทอง, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ๒๕๕๙.

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสามกรณี มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน คือ การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมะ การปฏิบัติกิจทางศาสนา การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณธรรม การใช้ธรรมะในการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตจริง การฝึกสมาธิ โดยใช้หลักการเสริมแรงในการพัฒนาคุณธรรม

๒. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษามีความคล้ายคลึงกัน แต่จุดเน้นของกิจกรรมและวิธีการแตกต่างกัน รูปแบบที่ ๑ การสร้างบรรยากาศที่ “สะอาด สงบ” เน้นการสร้างบรรยากาศทางกายภาพที่สะอาด เพื่อนำไปสู่ความสงบทางจิต ด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมี ศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต รูปแบบที่ ๒ การพัฒนาแบบมุ่งเน้นพฤติกรรมทางสังคม โดยมี ครูเป็นแกนหลัก เน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะพฤติกรรมทางสังคมที่ดี โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และรูปแบบที่ ๓ การพัฒนาจิตโดยใช้การปฏิบัติตามกิจของพุทธศาสนาเป็นหลัก เน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาจิตด้วยการฝึกปฏิบัติตามกิจของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

วิริยา ศรีวิเชียร^{๓๕} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี การดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขจนนำไปสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมคุณธรรมจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี ๒) สังเคราะห์บทเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขจนนำไปสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมคุณธรรมจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี ๓) พัฒนาคู่มือการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลบทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี และ ๔) ตรวจสอบคุณภาพคู่มือการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน โดยศึกษาข้อมูลจากกรณีศึกษาจำนวน ๓ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมประจำปีการศึกษา ๒๕๕๑ คัดเลือกกรณีศึกษากระจายตามบริบทขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็กอย่างละ ๑ โรงเรียน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การศึกษาเอกสาร และการใช้แบบสอบถามการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูล และการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญทั้งหมด ๗ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลสภาพบริบทของโรงเรียน ขั้นตอนที่ ๒ ขึ้นเตรียมการ ขั้นตอนที่ ๓ ขึ้นจัดสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบ ขั้นตอนที่ ๔ ขึ้นดำเนินการ ขั้นตอนที่ ๕ ขึ้นดูแลสนับสนุน ขั้นตอนที่ ๖ ขึ้นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนที่ ๗ ขึ้นการประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จในด้านการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม

^{๓๕} วิริยา ศรีวิเชียร, การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

ในโรงเรียนได้แก่ ๑) ผู้บริหาร ๒) บุคลากรภายในโรงเรียน ๓) การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรภายนอกอื่น ๆ และ ๔) การกำหนดแนวคิดหลักในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ได้แก่ ๑) การดำเนินงานในระยะเริ่มต้น แก้ไขโดยร่วมกันศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ๒) การจัดระบบงาน แก้ไขโดยกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้มีความเหมือนใกล้เคียงกัน มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันให้มากที่สุด คู่มือที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน จำนวน ๙ บท ทำการตรวจสอบคุณภาพคู่มือ ในด้านรูปแบบ และด้านเนื้อหา โดยการประเมินจากครูผู้ดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ผลการประเมินพบว่า รูปแบบ และ เนื้อหามีความเหมาะสม มากกว่าร้อยละ ๘๐ สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และกลุ่มผู้ใช้มีความเห็นว่าเนื้อหาในคู่มือสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงมากกว่าร้อยละ ๘๐ สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

จริยา ศุภจริยาวัตร^{๓๖} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดตาล มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการของนักเรียนที่เรียนจากหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ของโรงเรียนวัดตาล อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๒ จำนวน ๓๓ คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๘ เล่ม แบบวัดคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (X) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ (%) ใช้การทดสอบที (t-test Dependent)

^{๓๖} จริยา ศุภจริยาวัตร, การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, รายงานวิจัย (โรงเรียนวัดตาลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๒, ๒๕๕๔).

ผลการศึกษาพบว่า ๑. หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมนำความรู้สู่ความพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๕.๖๔ / ๘๓.๑ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑๓ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่ได้เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว นักเรียนมีคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

โสภา ธีร์จิรัญญ์^{๓๗} งานวิจัยในชั้นเรียนฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นผู้มีวินัยและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และการเรียนดีขึ้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖/๕ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ ข้อมูลด้านการเรียนของแต่ละวิชา และการตอบแบบสอบถามจากนักเรียน การใช้แรงจูงใจเสริมแรงโดยให้คำชมเชยแก่นักเรียน รวมทั้งดูแลด้านการเรียนให้มีความรับผิดชอบ สนใจเรียน และติดตามจากผู้ปกครอง คุณครูที่เข้าสอนแต่ละวิชา ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการมาเรียนและการเรียนมากขึ้น มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน รับผิดชอบและสนใจเรียนมากขึ้น ทำให้บรรยากาศการเรียนภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความตั้งใจเรียนมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ขาดเรียนหรือมาสาย ทำงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงกำหนดเวลา รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ

๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม

จารุภัทร์ ธิ์ขัมพรและคณะ^{๓๘} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ ของกระทรวงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะของกระทรวงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

^{๓๗} โสภา ธีร์จิรัญญ์ “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖/๕ ปีการศึกษา ๒๕๕๓”. โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรามูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.

^{๓๘} จารุภัทร์ ธิ์ขัมพรและคณะ, การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ ของกระทรวงวัฒนธรรม :กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, รายงานวิจัย, (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม พุทธศักราช), ๒๕๕๕.

๒) เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา ต่างกัน ๓) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จำนวน ๑๕๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติอนุมาน หรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่า t-test และ One -Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า ๑. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะของกระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมทั้ง ๓ ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านคุณภาพของสังคม รองลงมาได้แก่ ด้านการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ๒. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมที่ส่งเสริมด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะโดยรวม แตกต่างกันนักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมที่ส่งเสริมด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมที่ส่งเสริมด้วยโครงการสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ๓. ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะ ดังนี้ ครูอาจารย์ไม่ได้ถือเรื่องจริยธรรมเป็นเกณฑ์ในการแก้ปัญหา เน้นแต่การสอนวิชาการเพื่อให้นักเรียนเก่งและสอบแข่งขันเรียนต่อระดับที่สูงขึ้น ควรมีการผลิตสื่อ (เทปหรือแผ่น CD สอน) ให้แพร่หลายจะได้มีการฝึกหัดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะมากขึ้น ผู้เป็นต้นแบบในการสวดมนต์ให้ได้ทำนองไพเราะและถูกต้องมีจำนวนน้อย โครงการดี ๆ เช่น การพัฒนาจริยธรรม (การเข้าวัดฟังธรรม ฟังพระเทศน์วันสุสัปดาห์) ไม่ได้นำมาปฏิบัติในโรงเรียน ควรมีการสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะในสถานศึกษาทุกครั้งที่จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และการสวดมนต์เป็นเพียงสิ่งที่ครูอาจารย์สั่งให้ทำเป็นครั้งคราวเท่านั้น นักเรียนจึงไม่จำใส่ใจ

นันทพร เชื้อคำ^{๓๔} ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครอง

^{๓๔} นันทพร เชื้อคำ, บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์), ๒๕๕๕.

ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์จำนวน ๓๗๖ คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test Independent) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน จำแนกตาม อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และลักษณะของครอบครัวโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายผู้ปกครองมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน ด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

บุญเรือน เต็มสารทรัพย์^{๔๐} ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า (๑) นักศึกษามีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวม ๖ ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความสามัคคี ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความยุติธรรม (๒) นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีเพียงด้านความยุติธรรมเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๔) นักศึกษาที่ศึกษาในคณะที่ต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๕) นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๖) นักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๗) นักศึกษาที่มีการประกอบอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ดลใจ ถาวรวงศ์ ตันเจริญ^{๔๑} ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูล

^{๔๐} บุญเรือน เต็มสารทรัพย์, พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๕๒.

^{๔๑} ดลใจ ถาวรวงศ์ ตันเจริญ, กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา, ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๒.

ด้วยการวิเคราะห์เอกสารการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูล คือ เยาวชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานของจังหวัดฉะเชิงเทราในปีการศึกษา ๒๕๔๘ – ๒๕๕๐ จำนวนทั้งสิ้น ๗ คนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจำนวน ๗๐ คน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วิธีการและบทบาทที่สำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ ๑. สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาสถาบันศาสนาและสภาพแวดล้อมมีลักษณะร่วมของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีเหตุผล ๒. สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ๓. เยาวชนต้นแบบต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการเห็นคุณค่าของความดีงาม และการมีบุคคลเป็นหลักยึดทางจิตใจ ๔. สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม ๘ ประการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ๓ ลำดับแรก ได้แก่ ความขยัน ความประหยัดและความมีน้ำใจ

อังคณา ทวีชาติ^{๔๒} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนของครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ ๒ (ขอนแก่น สากลกรุงเทพฯ ๑) เขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนของครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ ๒ (ขอนแก่น สากลกรุงเทพฯ ๑) เขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ ๒ (ขอนแก่น สากลกรุงเทพฯ ๑) จำนวน ๔๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่าการสร้างเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนของครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ ๒ (ขอนแก่น สากลกรุงเทพฯ ๑) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ๕ ด้าน คือ ด้านการอบรมนักเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต)^{๔๓} ได้ทำการศึกษา เรื่องการสร้างเสริมคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้ใน

^{๔๒} อังคณา ทวีชาติ, การสร้างเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนของครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ ๒ (ขอนแก่น สากลกรุงเทพฯ ๑) เขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร, **การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร), ๒๕๕๑.

^{๔๓} พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต), การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวังนนทบุรีอำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

วิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test)

ผลการวิจัย ๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ ๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว

กนกพร ศรีเปลี่ยนจันทร์^{๔๔} ได้ทำการศึกษา รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนปฐมวัยโรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาสน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนปฐมวัยโรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาสน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาสน ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน ๕๑ คนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ จำนวน ๘๔ คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ จำนวน ๘๔ คน รวมจำนวน ๒๑๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน วิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล การวิจัยขั้นการวางแผนการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Plan) มีการกำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนปฐมวัยที่นำมาใช้พัฒนานักเรียนเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความประหยัด โดยมีกิจกรรมที่นำมาพัฒนา ๙ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร กิจกรรมสวดมนต์และอบรมจริยธรรมกิจกรรมคัดเลือกเด็กน่ารักด้านความประพฤติและการแต่งกาย กิจกรรมเงินออมเพื่อการศึกษา กิจกรรมทำความสะอาดห้องเรียน กิจกรรมธนาคารความดี กิจกรรมธนาคารขยะ กิจกรรมระเบียบวินัยในการเข้าแถว การเดินแถว และกิจกรรมฝึกระเบียบการวาง

^{๔๔} กนกพร ศรีเปลี่ยนจันทร์, รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนปฐมวัยโรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาสน, รายงานการวิจัย, ๒๕๕๕, [แหล่งออนไลน์], แหล่งที่มา http://www.ptt1.net/doc/abstract/abstract/kanokporn_1102556.pdf [๑๒ มิ.ย. ๒๕๕๗].

รองเท่าขั้นดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Do) มีการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนด ตลอดปีการศึกษา ๒๕๕๕ ได้ครบถ้วนทุกกิจกรรมขึ้นตรวจสอบประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Cheek) พบว่า ผลการสอบถามครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาสโดยรวมมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด ผลการประเมินก่อนดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาส ซึ่งประเมินโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนโดยรวมทุกด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย ส่วนผลการประเมินหลังดำเนินกิจกรรมพัฒนา พฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาส ซึ่งประเมินโดยครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนโดยรวมทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลางและผลการประเมินโดยผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ โรงเรียนวัดหงส์ปทุมวาส

พบว่า ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่หลังจากกลับจากโรงเรียน เช่น ช่วยงานบ้าน ผู้ปกครองมีความพอใจ ที่นักเรียนได้มาโรงเรียนทุกวัน นักเรียนตั้งใจเรียน กลับมาบ้านทำการบ้านและอ่านหนังสือทบทวน ด้านความมีระเบียบวินัย พบว่านักเรียนแต่งกายถูกระเบียบมากขึ้น บ้านเรือนสะอาดจัดเก็บของเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้ปกครองมีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกในช่วงรับประทานอาหารเย็น นักเรียนไหว้ขอบคุณผู้ปกครองที่ให้เงินไปโรงเรียน นักเรียนขออนุญาตผู้ปกครองก่อนออกจากบ้านไปเล่นกับเพื่อนใกล้บ้าน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า นักเรียนพูดความจริงกับผู้ปกครอง ไม่มีพฤติกรรมการลักขโมย ไม่ให้อายักได้ของคนอื่นที่ไม่ใช่ของตนเอง ไม่ลอกการบ้านจากเพื่อนและพยายามให้นักเรียนรักษาเวลาในการเล่น การเข้านอน การตื่นนอนและการไปโรงเรียนให้ทันการเข้าแถว โดยเฉพาะในวันที่มีการเรียนการสอนจะให้นักเรียนไปและกลับด้วยรถรับส่งนักเรียนเพื่อที่นักเรียนจะได้เดินทางสะดวกและกลับเข้าบ้านตรงตามเวลา ด้านความประหยัด พบว่า นักเรียนมีเงินเหลือหยอดใส่กระปุก รับประทานอาหารหมดจานเพราะบางครั้งอบครัว เป็นครอบครัวที่มีรายได้น้อยก็จะซื้ออาหารถูมารับประทานร่วมกันจึงต้องมีการประหยัด ดูโทรทัศน์ก็จะดูด้วยกันและไม่ให้ลูกดูโทรทัศน์ดึกมาก และปิดทุกครั้งหลังเลิกใช้ และส่วนใหญ่จะใช้เสื้อผ้าร่วมกัน เช่น พี่กับน้อง หรือน้องจะใช้เสื้อผ้าต่อจากพี่ เช่น ชุดนักเรียน ชุดอยู่บ้าน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมพบว่ามีข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนคือควรส่งครูติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา โรงเรียนควรมีการชี้แนะ อบรม สั่งสอน นักเรียนอย่างใกล้ชิดและแก้ไขทันทีที่เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเอาใจใส่ในเรื่องอื่น ๆ ที่ยังเป็นปัญหา เช่น ช่วยเหลือ ด้านการเรียนแก่นักเรียนที่ยังขาดความพร้อมขึ้นการปรับปรุงผลการประเมินการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Action) พบว่ามีข้อเสนอแนะว่าทุกกิจกรรมให้ปฏิบัติต่อเนื่องและให้ขยายการดำเนินงานทั้งโรงเรียนให้แก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนให้เข้มแข็งขึ้น โดยเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น ศึกษาดูงาน ให้เพิ่มเติมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ยกย่องชมเชยให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีให้หลากหลายขึ้น จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มเติมในรูปแบบอื่นๆที่หลากหลายสอดคล้องกับ

ความต้องการของนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมศิลปะ เกมการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรก เพลง เรื่องเล่า เกมการศึกษา หรือสื่ออื่น ๆ ที่น่าสนใจ ส่งเสริมการฝึกปฏิบัติด้านคุณธรรมและ จริยธรรมให้แพร่ขยายออกสู่สังคมวงกว้าง ได้แก่ ชุมชนและให้มีการเชิญชวนให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้า มามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและให้ขยายการดำเนินงานทุกกิจกรรมทั้งโรงเรียน

มนตรี กำลังดี^{๔๕} ได้ศึกษาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอกะปง สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดพังงา ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ ผลการวิจัยพบว่า ระดับจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ ด้าน ความมีระเบียบวินัยความความกตัญญูกตเวที ด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับมาก นักเรียนมีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันมีจริยธรรมแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยระดับจริยธรรมนักเรียนจากสภาพ ครอบครัวปกติสูงกว่านักเรียนจากสภาพครอบครัวไม่ปกติ ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันโดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีจริยธรรมไม่แตกต่างกันส่วนความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม นักเรียน พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนมีการส่งเสริมจริยธรรมในด้านต่างๆ คือ ครูควรจะ สอนให้นักเรียนเชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ ครูควรจะกระตุ้นให้นักเรียนมีความขยันในการที่จะทำงาน ส่งครู โรงเรียนควรมีการรณรงค์ให้ประหยัดพลังงานในโรงเรียน ครูควรจะกวดขันให้นักเรียนพูดความ จริงต่อกัน โรงเรียนควรจัดให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใฝ่ รู้ ควรจัดกิจกรรมฝึก ความอดทน รณรงค์ให้ใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการแข่งกีฬาภายในโรงเรียนเพื่อสร้างความสามัคคี

พิทยา สุขจินดา^{๔๖} งานวิจัยในชั้นเรียนนี้เป็นการศึกษาความมีวินัยต่อตนเองของนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมไฟฟ้าในการเรียนวิชาเขียนแบบวิศวกรรม เพื่อศึกษาความมีวินัยต่อ ตนเองด้านวินัยในห้องเรียน ด้านความขยันอดทนทางการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ทางการ เรียน เนื่องจากสภาพสถาบันการศึกษาในปัจจุบันมักประสบปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมไฟฟ้า คณะอุตสาหกรรมและ เทคโนโลยี วิทยาเขตวังไกลกังวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่เรียนวิชาเขียน แบบวิศวกรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปี การศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา แบบวัดความมีวินัยต่อตนเองด้านวินัยในห้องเรียน แบบวัด ความขยันอดทนทางการเรียน แบบวัดแรงจูงใจ ใฝ่ สัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า ร้อยละผลการวิจัยพบว่า ๑.ความมีวินัยต่อตนเองด้านวินัยในห้องเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่มี พฤติกรรมด้านวินัยในห้องเรียนในด้านบวก นักศึกษามีความตั้งใจและความพยายามในการทำงาน ๒. ด้านความอดทนทางการเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่มีวินัยต่อตนเองในด้านบวกมีความพยายามทางการ

^{๔๕} มนตรี กำลังดี, ศึกษาจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะปง สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดพังงา, **ปริญญาานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ทักษิณ), ๒๕๕๓.

^{๔๖} พิทยา สุขจินดา. “ความมีวินัยต่อตนเองของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมไฟฟ้าในการ เรียนวิชาเขียนแบบวิศวกรรม” [ออนไลน์] แหล่งที่มา http://km.rmutr.ac.th/scholar/wp-content/uploads/sites/10/2013/08/rmutr_54-42.pdf [๑๔ ก.ย.๒๕๕๗].

เรียนอย่างเต็มที่แม้จะมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานและ ๓. ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความต้องการที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายด้วยความพยายามอย่างเต็มที่

วินัย หมิ่นรักษ์^{๔๗} ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ๒) เปรียบเทียบคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา จำแนกตามสภาพครอบครัว และประเภทวิชาที่เรียน และ ๓) ศึกษาแนวทางส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรีทุกชั้นปี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๗๕ คน และกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการจำนวน ๑ คน รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักศึกษา จำนวน ๑ คน ครูหัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษา จำนวน ๑ คน ครูหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน ๗ คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า ๑. คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๒. คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ และคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาที่เรียนในประเภทวิชาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สำคัญ คือ ๑) ส่งเสริมระเบียบวินัยในการเข้าแถว การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ ๒) มอบหมายหน้าที่แสดงความรับผิดชอบของนักศึกษาอย่างจริงจังและชัดเจน ๓) จัดกิจกรรมเพื่อยกย่องนักศึกษาที่มีความซื่อสัตย์ให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ๔) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ๕) ฝึกให้นักศึกษามีความอดทน อดกลั้น โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ๖) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมเรื่องมารยาทไทยให้นักศึกษาทุกชั้นปี และ ๗) สอนให้นักศึกษารู้จักสมาธิระต่อผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ โดยบูรณาการกับการเรียนการสอน

^{๔๗} วินัย หมิ่นรักษ์, คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช, [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.graduate.ubru.ac.th/PDF/pitchayat9.2/7.pdf> [๑๒ มิ.ย. ๒๕๕๗].

ดวงรัตน์ วาห์สะ^{๔๔} ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๙ จังหวัดนครปฐมการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ๑) ระดับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของบิดามารดา การควบคุมตนเอง การได้รับการส่งเสริมความซื่อสัตย์จากโรงเรียน และการเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ๒) เปรียบเทียบพฤติกรรมความซื่อสัตย์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา และค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับ ๓) ตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๙ จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๓๖๗ คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t – test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ๑. พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของบิดามารดา การควบคุมตนเอง การได้รับการส่งเสริมความซื่อสัตย์จากโรงเรียน การเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ อยู่ในระดับมาก ๒. พฤติกรรมความซื่อสัตย์นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕๓. การเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ การควบคุมตนเองและการได้รับการส่งเสริมความซื่อสัตย์จากโรงเรียน สามารถทำนายพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ร้อยละ ๓๔.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

พระครูบวรภิกขิต (รอดทิม)^{๔๕} ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา –สมุทรปราการ) มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (๒) เพื่อศึกษาข้อมูลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา –สมุทรปราการ) (๓) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตาม เพศ

^{๔๔} ดวงรัตน์ วาห์สะ. “พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๙ จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์วิชาจิตวิทยาชุมชนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร) , ๒๕๕๕.

^{๔๕} พระครูบวรภิกขิต (รอดทิม), การพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา-สมุทรปราการ), ปรียญญาณพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔)

อายุ และระดับชั้นมัธยมศึกษา และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา –สมุทรปราการ) จำนวน ๒๐๘ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๕๖๐ คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการวัดระดับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ มีความเชื่อมั่น ๐.๘๖๑ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ โดยการหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการเปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดเห็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา–สมุทรปราการ) วิเคราะห์โดย การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา–สมุทรปราการ) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๒.๖๖) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา –สมุทรปราการ) โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการสภาพแวดล้อมทางบ้าน ๒. การเปรียบเทียบผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา –สมุทรปราการ) โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ (ฉะเชิงเทรา –สมุทรปราการ) ในทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระใบฎีกาไพศาล กมฺพสิริ (มงคลทอง) ^{๕๐} การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่การศึกษา เขต ๑ และ เขต ๒ ของจังหวัดนครปฐม จำนวน ๓๔๖ คน โดย

^{๕๐} พระใบฎีกาไพศาล กมฺพสิริ (มงคลทอง) “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

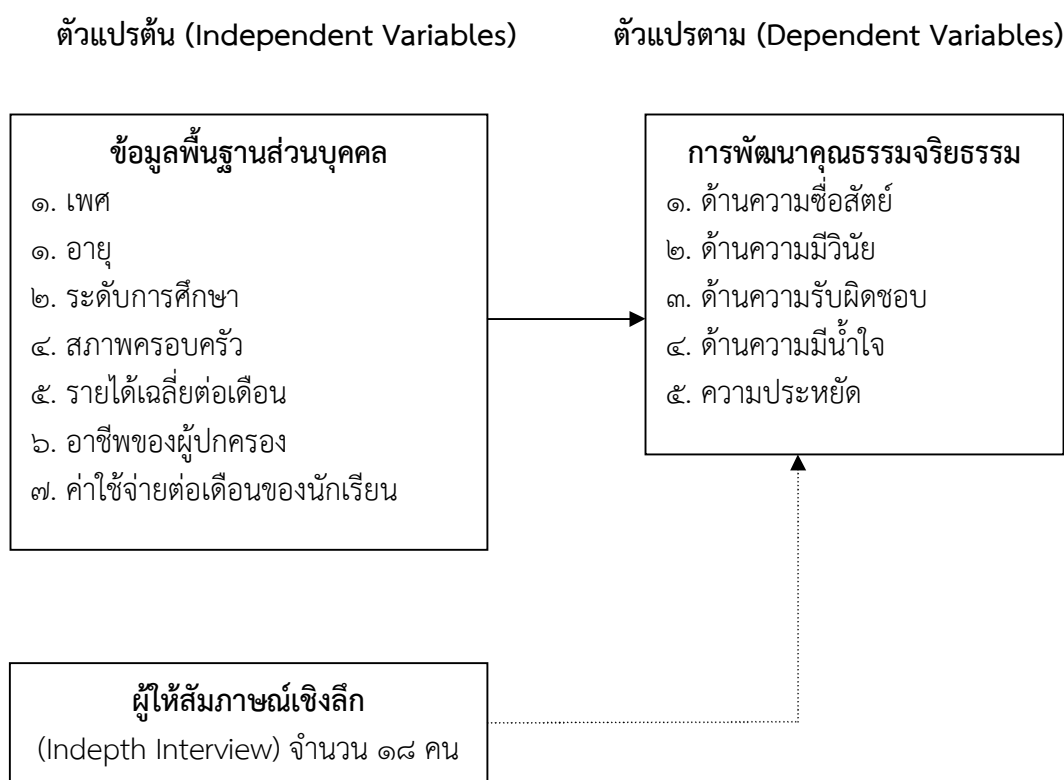
วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี ๒ ค่า และทดสอบค่าเอฟ (F-test) หรือความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรที่มี ๓ ค่าขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างหลายคู่ โดยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) แล้วเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า ๑. บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (=๕.๓๕) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ๒. ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ผู้ปกครอง และระดับผลการเรียน มีผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ๓. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม ปัญหาที่สำคัญได้แก่ เด็กหนีเรียนบ่อยและไม่เอาใจใส่ในการเรียน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ควรตั้งกฎระเบียบข้อบังคับในการลงโทษนักเรียนอย่างหนักในเรื่องหนีเรียน และส่งเสริมเด็กที่มีความขยันเรียนโดยมีทุนเรียนดีและทุนสำหรับผู้ขยันแต่ขาดทุนทรัพย์ในการเรียนและ ๔. ผลการสัมภาษณ์ บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมสรุปได้ว่า ครู ผู้ปกครอง และพระสงฆ์ต้องร่วมกันสอนและอบรมเยาวชน เริ่มจากวินัยในใจตน ฝึกฝนตนให้ใฝ่ดี ไม่ควรให้นักเรียนอยู่ในทฤษฎีหรือวิชาการมากเกินไป และควรให้นักเรียนได้ลงมือทำ หรือแสดงผลงานในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดระบบการแข่งขันกันปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ให้พวกเขาได้แสดงโอกาส นอกจากพ่อแม่ ครูบาอาจารย์แล้ว ธรรมะย่อมสามารถขัดเกลาให้เยาวชนค่อย ๆ เปลี่ยนนิสัยจากการขาดวินัย ไม่มีความรับผิดชอบ ก็หันมารู้หน้าที่มากขึ้น เกิดจิตสำนึกให้กับเยาวชนมากขึ้น และควรชี้ให้เห็นภาพความสุขความทุกข์ กรรมเวร รวมถึงบาปที่เป็นผลมาจากกระทำความผิด และควรทำให้เด็ก ๆ เปลี่ยนทัศนคติให้พวกเขารู้สึกว่ามาเจอกับพระแล้วได้แต่ความรื่นรมย์แล้วกลับไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างสุขใจและสนุกสนานอย่างร่าเริง ดังนั้นทุกภาคต้องเดินทางไปพร้อมกันในรูปแบบของธรรมะ อย่าปล่อยให้ปละยั้งถ่วงช้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วจะเกิดผลสัมฤทธิ์ในที่สุดและ ๕ ข้อเสนอแนะ บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดนครปฐม ควรจะให้มีการอบรมธรรมะในด้านต่าง ๆ และแสดงให้เห็นถึงผลดีและผลเสียของการกระทำนั้นและยกตัวอย่าง ให้เยาวชนได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง

จากการศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่นักเรียนควรจะพัฒนาประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และ ความมีน้ำใจ เพื่อให้เด็กนักเรียนนั้นมีความเข้าใจในการพัฒนาในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อความเจริญงอกงามในชีวิตของตัวเอง

๒.๙ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้ ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย และ โรงเรียนสุรนารีวิทยา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย